

Türkiye'deki Tasavvuf Çalışmaları Metodolojisinde Yeni Ufuk Arayışları

*Islamic Studies and the Study of Sufism in Academia:
Rethinking Methodologies*

F. Cangüzel Güner Zülfikar*

GİRİŞ

Kyoto Üniversitesi Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezinin yayınladığı Tasavvuf Araştırmaları serisinin üçüncü kitabı olarak 2018'de Kyoto'da *Islamic Studies and the Study of Sufism in Academia: Rethinking Methodologies*¹ başlığıyla yayımlanan kitapta "Searching for New Horizons in Sufi Studies" Methodology in Turkey" başlıklı kitap bölümümüzün tercümesini bu yazıda sunuyoruz. Ancak, bu makalede çevirinin yanı sıra gerekli gördüğümüz eklemeleri de yaptık.

Tecrübi tarih yazıcılığının bir türünü iki yüksekokul kurumuna ve faaliyetlerini değerlendirerek örneklendiren bu makalede; İslâm ve tasavvuf çalışmalarıyla da bilinen, aynı

zamanda birer araştırma kurumu da olan Üsküdar Üniversitesi ile Kyoto Üniversitesi arasında gerçekleştirilen iş birliği programları derinlemesine incelenmektedir.

Japonya'daki Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezi, Kyoto Üniversitesi bünyesinde 2016 yılında kurulmuştur. Merkezin açılış merâsiminden sonra kendileriyle yapılan mülâkatlarda profesörler Yasushi Kosugi, Yasushi Imamatsu ve Yasushi Tonaga, uzun süredir ihtiyaç duyulan bu merkezin, tasavvuf alanında akademik araştırmalara gereken ortamı oluşturacağını ve aynı zamanda tasavvuf hakkında kamuya bilgi sağlama konusunda hizmet vereceğini söylemişlerdir.² Bu değerli akademisyenlere

* ORCID ID: 0000-0002-4345-4999, Dr. Öğr. Üyesi, Üsküdar Üniversitesi Tarih Bölümü ve Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü. E-mail: canguzel.gunerzulfikar@uskudar.edu.tr.

1 *Islamic Studies and the Study of Sufism in Academia: Rethinking Methodologies*, (Akademide İslâm ve Tasavvuf Çalışmalarının Metodolojilerini Yeniden Düşünmek), ed. Yasushi Tonaga, Fujii Chiaki, (Kyoto: Kyoto Kenan Rifai Sufi Studies Series 3, 2018).

2 Bkz. Nefes Yayınevi, "Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezi Röportajı-Yasushi Kosugi", video, 5:21, Mart 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=H-U9FR-McwU&feature=youtu.be>; Nefes Yayınevi, "Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezi Röportajı-Yasushi Imamatsu", video, 6:11, Mart 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=ougr8Y-r9yb4&feature=youtu.be>; Nefes Yayınevi, "Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezi Röportajı-Ya-

göre, Japonya'da Osmanlı tarihine dâir çalışmalar mevcuttur; ancak, Osmanlı düşüncesi dünyası ve bilhassa tasavvuf düşüncesi hakkındaki araştırmalar ihmal edilmiştir, denilebilir. Merkezin Japonya ve bütün dünyadan akademisyen ve öğrencilere ev sahipliği yaparak uzun zamandır beklenen çalışmalara kapı açacağı düşünülmektedir. Kendileri, mülâkatlarında; sadece Japonya'da değil, bütün dünyada Osmanlı dönemi mutasavvıfları hakkında yeterli çalışma yapılmadığını, kurulan Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezi mârifetiyle yeni fırsatlar oluşturulabileceğini vurgulamışlardır.

Japonya'daki Kyoto Üniversitesi Kenan Rifai Tasavvuf Araştırmaları Merkezinin kuruluşunda Merkezin üç temel hedefi üzerinde fikir birliğine varılmıştır:

- i) Osmanlı dönemi mutasavvıflarının çalışmalarının Japon akademisyenlere takdim edilmesi,
- ii) Öğretim görevlisi ve öğrenci mübâdelesi / değişimi,
- iii) Tasavvufî eserlerin tercüme edilmesi.

Bu temel hedeflere istinâden, *İki Doğunun Köprüsü: Tasavvuf Kültürü Eğitim Programı* projesi hazırlanmış ve bir fona mürâcaat edilmiştir. Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Elif Erhan'ın yürütücüsü olduğu proje, Eylül 2016 ile Ekim 2017 arasında gerçekleştirilmiştir.

I. İKİ DOĞUNUN KÖPRÜSÜ PROJESİ

İki Doğunun Köprüsü: Tasavvuf Kültürü Eğitim Programı projesini; Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü, Kyoto Üniversitesi Asya ve Afrika Saha Çalışmaları Enstitüsü (*Graduate School of Asian and African Area Studies – ASAFAS*)

sushi Tonaga?, video, 17:46, Mart 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=K-HOikZz9A&feature=youtu.be>.

ve Kerim Vakfı birlikte tasarlamışlardır. Proje kısmen Cumhurbaşkanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından sağlanan fonla desteklenmiştir.

Projenin Hedefleri

İki Doğunun Köprüsü: Tasavvuf Kültürü Eğitim Programı projesinin amaçları şöyle belirlenmiştir: Akademik bilgi alışverişi, yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile doktora sonrası araştırmacıları için yoğun eğitim programları, tasavvufî metinlerin tercümelelerinin planlanması.

Projenin ana gayesi, Türkiye ile Japonya'daki araştırma kurumlarını bir araya getirmek sûretiyle kültürel ve akademik iş birliğini sağlamaktır.

Tasavvufun sosyal hayattaki kültürel ve ahlâkî boyutları, Türkiye'nin târihi ve kültürel yapısına yönelik kapsamlı bir alanı içerir. Araştırmacıların bütüncül bir anlayış geliştirebilmeleri için birincil ve hatta ikincil kaynaklara erişebilmeleri ve onları kendi bağlamları içinde değerlendirebilmeleri gerekir. Osmanlı Türkçesinde yazılmış tasavvufî metinler, Türk akademisyenler haricinde yukarıda verilen örneklerde de ifade edildiği şekilde oldukça az bilinir. Tasavvufun kültürel, teorik ve ahlâkî boyutları, Türk toplumunda muhtelif şekillerde tezâhür eder.

Projede özellikle Osmanlı dönemi sûfilerinin eserleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu proje sayesinde, Osmanlı Türkçesine ve Türk mutasavvıfların eserlerine Japon akademisyenlerin dikkati çekilmiştir.

Projenin Aşamaları

Proje üç aşamada gerçekleştirilmiştir: İstanbul buluşması, İstanbul'da ilgili araştırmacılara yönelik tasavvuf kültür ve edebiyatı programı ve Kyoto'daki kapanış konferansı.

İstanbul buluşması, Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü ev sahipliğinde Ekim 2016'da gerçekleştirilen açılış sempozyumuyla başlamıştır. *İki Doğunun Köprüsü: Tasavvuf Kültürü Eğitim Programı*'nin açılış sempozyumuna üç Japon akademisyen katılmıştır: Yasushi Tonaga, Masayuki Akahori ve Daisuke Maruyama. Sempozyumu takiben "Türkçe ve Japonca Tasavvufî Eserlerin Tercüme Edilmesi" konulu bir atölye çalışması yapılmıştır. Bu atölyede, tercüme çalışmalarının üç şekilde yapılması gerektiği neticesine varılmıştır: Orijinal dilden orijinal dile, İngilizceden orijinal dile ve orijinal dilden İngilizceye. Şimdiye kadar yeterli dil yetkinliğinin olmayışı sebebiyle Türkçe ve Japonca tasavvufî eserler dünyada yeterince tanınmamıştır. Herhangi bir kaynağın İngilizceye tercüme edilip fayda verir hale gelmesi, alana alâkayı da artırmakta ve böylelikle akademik bir temel atılarak gelişme mümkün kılınmaktadır. Bu atölyenin temel çıktılarında biri; belirlenecek bazı eserlerin, iş birliği içinde söz konusu üç şekilde tercüme edilmesidir. Öncelikle İngilizce eserlerin tercüme edilmesine karar verilmiştir. Atölyede, Profesör Tonaga'nın yakın zamanda yayımlanan Japonya'daki tasavvufî eserler *Bibliyografya*'sına dâir sunumu çok dikkat çekmiştir. Bu envanter çalışması fikri projeden neşet etmiş ve gelecekte yapılacak çalışmalar için bir rehber teşkil etmiştir. Böylelikle Japon araştırmacılar tarafından yazılmış Japonca tasavvufî eserlerin tanınması sağlanacaktır.

Profesör Yasushi Tonaga tarafından yayımlanan *Bibliography of Sufism, Tariqa, and Saint Cult Studies in Japan*³ (Japonya'da Tasavvuf, Tarikat ve Veli Kültü Araştırmaları Bibliyografyası) kitabından 1900'lerin başla-

3 *Bibliography of Sufism, Tariqa, and Saint Cult Studies in Japan*, ed. Yasushi Tonaga, (Kyoto: Kyoto University, 2016). Bu eserin bir değerlendirmesi (İngilizce review makalesi) için bkz. <https://www.themaydan.com/bio/canguzel-guner-zulfikar/>.

rından bu yana Japonya'da tasavvuf çalışmaları alanında binden fazla eserin yayımlandığını öğreniyoruz. Tonaga'nın editörlüğünde hazırlanan bu *Bibliyografya*'ya göre Osmanlı dönemini içeren tasavvuf çalışmaları yetersizdir. Bu eser yakından incelendiğinde sırasıyla en çok Arapça, peşinden Farsça ve çok az sayıda Osmanlı Türkçesi birincil eserin çalışıldığı anlaşılır. Bu döküm bize Japonya'da 1900'lerden itibaren Gazzâlî ve eserleri hakkında yapılan çalışmaların başı çektiğini gösterir. Onun ardından İbn 'Arabî, eserleri, mahsusen vahdet-i vücud düşüncesi; müteâkiben Mevlânâ ve eserleri gelir. Türkiye'ye özel olmak üzere, bilhassa Bektâşîlik ve Alevîlik çalışmalarına yer verilmiştir. Hacı Bektâş-ı Velî hakkında dört araştırma kaydedilmiştir. Ahmed Bîcân ve Mehmed Bîcân kardeşlerin eserlerine dâir iki çalışma vardır. Aziz Mahmud Hüdâyî, İsmâil Ankaravî, İbrahim Hakkı Erzurûmî hakkında yapılmış birer araştırma ve İmam Birgivî hakkında iki araştırma listelenmiştir. Bu târihî ve klasik eserlerin ardından, daha yakın dönemden Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* romanı ve Orhan Pamuk'un *Benim Adım Kırmızı* romanları ve bu eserle tasavvuf bağlantısı hakkında da bir araştırma mevcuttur.

Bibliyografya'da yer alan çalışmaların içeriklerini bilemediğimiz için meselâ Dâvud-ı Kayserî veya Sadreddin Konevî ve diğer sûfîlerin hangi târihî anlayışla ve nasıl bir yaklaşımla değerlendirildikleri merakımızı uyandıran ve ilgimizi çeken konulardır. Esasen, yöntem konusunda yeni ufuklar ararken birincil kaynak olarak nitelendirilen tasavvuf eserlerinin sadece yazıldıkları lisana bakılmaksızın çalışılması gerektiğini vurgulamak isteriz. Bütün Arapça eser verenler Arap'tır yahut Farsça eser verenler İranlıdır, önermelerinde olduğu gibi ayrımcı ve ırkçı bir yaklaşımdan bağımsız, eseri verenin kimlerle, hangi coğrafyada, ne şartlarda o eseri verdiğini incelemek gerektiği kanaa-

tindeyiz. Ancak bu şekilde, çok elzem olan bağlantıların tesisi mümkün olabilecektir. Bu eser bize dünyada Osmanlı Türkçesiyle yazılmış birincil eserlerin ihmal edildiğini Japonya açısından da örneklendirmiştir. Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsünün Osmanlı Türkçesinde yazılmış eserlerin çalışılmasına ağırlık verilmesi gerektiğine dair ısrarlı vurgusunun haklılığı da bu şekilde isâbetle belirginleşir. Ancak, Japonya'da 1900'lerden itibaren yapılan çalışmaları listeleyen bu çok önemli eserle, Japonca'yı bilmeyen ve okuyamayan bizler için harika ve sağlıklı bir envanter olduğunu kaydetmeliyiz. Tonaga'nın araştırma ve eserleri, özellikle de lisansüstü programlarındaki öğrencilerine verdiği dil öğretimiyle Osmanlı dönemine dikkatleri çekmek üzere temelleri attığı görülür. Yasushi Tonaga ve Yasushi Imamatsu'nun Osmanlı Türkçesi birincil kaynakları çalışmış olmaları, gelecek araştırmalara dair umut vererek sevindirmektedir.

İstanbul Toplantısı, araştırmacılara yönelik yoğun eğitim programı ile *Akademide İslâm ve Tasavvuf Çalışmaları: Yöntem Bilimlerinin Yeniden Düşünülmesi Sempozyumu* ve Proje Kapanış Konferansı için alt yapıyı oluşturmuştur. Böylelikle birlikte çalışmanın ve yüz yüze yapılan toplantıların önemi bir kez daha görülmüştür.

İkinci adım, İstanbul'da gerçekleştirilen ve bu projenin kalbi haline gelen, beş haftalık, 180 saat süren eğitim programıdır. Kyoto ve Tokyo Üniversitelerinde çalışmalarını devam ettiren yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle doktora sonrası araştırmacıları 22 Ocak 2017 ile 28 Şubat 2017 tarihleri arasında İstanbul'a gelmişlerdir. Bu öğretim programı boyunca; tasavvuf düşüncesi ile tasavvuf tarihi ve edebiyatı alanında Osmanlı Türkçesinde yayımlanmış tasavvufî metinler, uzak ve yakın okuma teknikleriyle incelenmiştir. Program Osmanlı Türkçesi ve Türkçe

dersleriyle desteklenmiştir. Misafir öğrencilerimize; Osmanlı tasavvuf çalışmaları, Osmanlı medeniyeti, tarihi ve kültürü bağlamında tanıtılmıştır. Tasavvuf düşüncesinde Osmanlı bakış açısının yeri vurgulanarak metodolojik yaklaşımlar incelenmiştir.

Üçüncü adım, Kyoto'da gerçekleştirilen Proje Kapanış Konferansıdır. Konferansla ilgili ayrıntılı bilgi makalenin Sonuç bölümünde verilmiştir.

Projenin Çıktıları

Program boyunca karşılıklı bir öğrenme ortamı gerçekleşmiştir. Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsünün akademik kadrosu, derslerinde, katılımcılara yoğun bir içerik sunmuşlardır. Öğrencilerin kaliteli seviyesi ve heyecanlarının yanı sıra Yasushi Tonaga'nın onlara program öncesinde sunduğu özel hazırlık, programı zenginleştirmiştir. Tematik bir alt yapıyla temel kaynakların ileri düzeyde anlaşılabilmesi maksadıyla analiz edilmesi ve değerlendirilmesi için yüksek lisans ve doktora öğrencilerine ve doktora sonrası araştırmacılara hitap eden bu tasavvuf araştırmaları öğretim programının alanında tek olduğunu düşünüyoruz.

Amerika Birleşik Devletleri, Ulusal Beşeri Bilimler Araştırmaları Vakfı'nın (*National Endowment for the Humanities of the US - NEH*) yürüttüğü örnek öğretim programlarıyla tanınmaktadır. Mesela NEH Yaz Programları Enstitüsünde, 2018 yazında yüksekokul ve üniversite hocalarına yönelik olarak *Asya'da İslâm: Gelenekler ve Dönüşümler* programı gerçekleştirilmiştir. Diğer bir örnek, gene 2018 yazında Johannesburg Üniversitesi Eleştirel Müslüman Çalışmaları tarafından gerçekleştirilen *Cape Town: Bağımsızlık Çabaları ve Liberalleştirme Teolojileri* programıdır.⁴ Bu

4 Daha fazla bilgi için bkz. <https://criticalmuslimct.com/>.

programa, *İslâmî Çalışmalar, Sömürgecilik Karşıtlığı Çalışmaları* ile *Müslümanlar, İslâm ve İslâmî Olana Sömürgecilik Karşıtlığı Açısından Eleştirel Yaklaşımlar* çalışmalarının önde gelen akademisyenleri katılmıştır. Bu program ileri lisans öğrencileri, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, kariyerlerinin başındaki akademisyenler ile profesyoneller ve aktivistler için düzenlenmiştir. Başka örnekler de verilebilir, ancak bunların hiçbirini *İki Doğunun Köprüsü Programı* kadar kapsayıcı veya belli bir bölgeye yoğunlaşmış değildir.

II. TEMEL SORU: NE TÜR BİR YAKLAŞIM KULLANILACAKTIR?

Burada amaç yetkilendirici bir söylem ortaya koymak değildir. Hepimiz politik olayların ve çatışmaların konusuyuz ve Carl Ernst⁵’ün söylediği gibi “genellikle İslâm inancının “uyanışı” veya “reformu” diye adlandırılan mevcut dogmatik dindarlık”tan⁵ etkileniriz. Amaç; daha önce yapılan ve bu konuda alt yapıyı hazırlayan çalışmaları vurgulamak ve aynı zamanda ileride benzer multidisipliner çalışmalarla iş birliklerinin Türkiye’de de yapılabilmesi için zemini hazırlamaktır.

William Chittick, Beijing Üniversitesinde kurulan Kenan Rifai İslâmî Çalışmalar Kürsüsünün açılış merasimindeki konuşmasında,⁶ yirmi yıl kadar önce, merhum Profesör Annemarie Schimmel’in liderliğinde bir grup olarak büyük bir Amerikan üniversitesindeki İslâmî çalışmalar programını değerlendirmek üzere davet edildiklerinden bahsetmiştir. Değerlendirme raporunda vardıkları neticeyi şöyle özetlemişler: “Program; özellikle dil, edebiyat, tarih, antropoloji, siyaset bilimi ve diğer bazı disiplinlerde çok güçlü, ancak

İslâm’ın kendisi hakkında herhangi bir şey öğretilmiyor.” İslâmî çalışmalar programları genellikle bazı disiplinlere yoğunlaşır ve “Müslümanların yaşadığı ülkeleri göz önünde bulunduran” bir metodolojik yaklaşıma sahiptir. Chittick “yeni bir plan yapılması gerektiğini” vurgular. Bu yapılmadığı takdirde konunun “alan çalışmaları”na yöneldiğini ve bu durumda da “yegâne birleştirici unsurun coğrafya ve etnik yapı olacağını” söyler. Kategorilerin, oryantalist yaklaşımın dayattığı kategoriler yerine doğrudan İslâmî öğretinin kendisine dayandırılmasını tavsiye eder. Biz de bu görüşü paylaşıyor ve artık mevcut kalıpların dışına çıkılması gerektiğini düşünüyoruz.

Bugünkü problemler genellikle kültürün metin çalışmalarının haricinde tutulmasından kaynaklanmaktadır. Kendimizi, tasavvuf çalışmalarını sadece teorik çerçevede anlamaktan korumamız gerekmektedir. Yüzyıllar boyunca Müslümanların yaşadıkları gerçeklik, nesilden nesile aktarılan kültürel miras içinde yer almaktadır. İdeolojik eğitsel sınırların ötesine geçerek teoriyi kültürel mîrasla ilişkilendirebilirsek, tasavvufî değerleri geleneksel yollarla aktarabiliriz. Eğitsel, dogmatik ve ideolojik yaklaşımların daha fazla şiddet doğurmasını önlemek için kültürel hâfızanın ön plana çıkarılması ve beslenmesi gerekir.

İstanbul’daki yoğun öğretim programı sonrasında, tasavvuf etüdleri gibi belirli bir alana yoğunlaşmış multidisipliner çalışmaların çok verimli olacağı konusunda fikir birliğine vardık. Bu tip bir program her bir alanın tasavvuf çalışmalarına yoğunlaşabilmesini sağlar ve ana konu göz önünde tutulduğu müddetçe, üretimin dengelenmesi sağlanır. Böylelikle yukarıda dikkat çektiğimiz boşluğun ortaya çıkmaması temin edilebilir. Bu program, bir model oluşturmak üzere âdeta bir vaka çalışması olmuştur. Başlangıç ola-

5 Carl Ernst, *Sufism: An Introduction to the Mystical Tradition of Islam*. Boston: Shambala, 2011, xiii.

6 William C. Chittick, “The Contemporary Value of Islamic Studies in China”, (Pekin: University of Beijing, 2011).

rak bu programda iki akademik gelenek bir araya gelmiş ve yoğun şekilde çalışmıştır. Bu ciddi anlamda ve derinlemesine yapılmış ilk kapsamlı, müteşebbis ve örnek bir çalışmadır. Proje, iki farklı akademik öğretim sistemi arasında yapılabilecek iş birliklerini tespit ve ortak bir anlayışı tesis etmek üzere bir kapı açmıştır. Japonca ve Türkçeye tercüme edilebilecek eserler üzerinde tartışmak sûretiyle müşahhas iş birliği adımları atılmış ve o zamandan bu yana öğrenci değişimi sürdürülmüştür. Projenin ardından, Japon öğrenci ve akademisyenler, 16-29 Temmuz 2018 tarihleri arasında Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü tarafından düzenlenen iki haftalık *Uluslararası Tasavvuf Çalışmaları Yaz Programına* katılmışlardır.

SONUÇ

Bu projenin meyveleri son olarak Kyoto'da toplanmıştır. Yasushi Kosugi'nin söylediği gibi Asya'nın iki ucunda yer alan Türkiye ve Japonya harika çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Kurucuların vizyonu doğrultusunda Proje Kapanış Konferansı, ana muhatapların bulunması ve yeni çalışmaların filizlenmesi maksadıyla *Akademide İslâm ve Tasavvuf Çalışmaları: Yöntem Bilimlerinin Yeniden Düşünülmesi Sempozyumuyla* birlikte gerçekleştirilmiştir. Daha önce bünyelerinde Kenan Rifai kürsüleri ve tasavvuf araştırmaları merkezleri kurulmuş olan Chapel Hill Kuzey Carolina (UNC-Chapel Hill), Beijing, Kyoto ve Üsküdar Üniversitelerinin yoğun ve tematik eğitimler düzenlemelerini temennî ediyor ve bu çabalarına Duke Üniversitesi gibi ilgili olabilecek başka kurumları da katmalarını diliyoruz. Projeye yükseköğrenim kurumlarının temsilcilerinin katılımı, gelecek iş birliği umutlarımızı artırmıştır. Yöntem bilimlerinin yeniden düşünülmesi vasıtasıyla, araştırmacılara câzip gelecek Osmanlı tasavvuf çalışmalarına yoğunlaşan

eğitim programlarının düzenlenmesi mümkün olacaktır. Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü olarak kardeş kurumlardan benzer projeler gerçekleştirmelerini dilemekteyiz.

Proje sonrasında, 2017 yazı boyunca İstanbul'da çalışmaya devam ettiğimiz katılımcılar bu araştırmalarını kendileri sürdürmüşlerdir. Böylelikle Japonca şerhlerin yazılması ve derinlemesine mukayeseli çalışmalar yapılması için bir alt yapı oluşturulmuştur.

Bu iş birliği projesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü için bir örnek teşkil etmiştir. Japon yüksek lisans ve doktora öğrencileri, İstanbul'da 9-11 Mart 2018 tarihlerinde yapılan *Birinci Uluslararası Tasavvuf Araştırmaları Öğrenci Konferansına* katılarak araştırmalarını sunmuşlardır.

16-29 Temmuz 2018 tarihlerinde yoğunlaştırılmış bir program olan *Uluslararası Tasavvuf Araştırmaları Yaz Okulu* gerçekleştirilmiştir. Japon öğrenciler bu çalışmaya da katılmışlardır. Bu tecrübeler farklı ülkelerde yapılan akademik çalışmaların paylaşımı konusunda model teşkil edeceklerdir.

Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü ve kardeş kurumları olarak tasavvuf araştırmalarının dünyada yaygınlaşmasını temennî ediyoruz. Düzenlediğimiz uluslararası öğrenci sempozyumları ve yaz okulları, gerçekleşen geniş katılımlarla, disiplinlerarası tartışmaların yürütülebileceği mecrâlara ihtiyaç olduğunu teyit etmiştir. Farklı alanlardan gelen öğrenciler, çalıştıkları metinleri kendi bakış açılarından sunmuş, diğer öğrencilerin yaklaşımlarını dinlemiş ve ziyâretçi hocaların tecrübelerinden faydalanmışlardır. Bu programların Türkiye'de yapılmış olması, başka enstitüleri de benzer çalışmalar yapmak konusunda teşvik etmiştir. Ümidimiz; daha fazla sayıda araştırmacının, genelde İslâm araştırmaları ve özelde de tasavvuf araştırmaları alanlarında uzmanlaşmasıdır. Onların

çok yönlü yaklaşımları, çalıştıkları metinleri canlandırarak akademisyenlere ve toplumun geneline konuşmalarını sağlayacaktır.

Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü'nün İstanbul'da dünyanın her yerinden tasavvuf konusunda çalışanlara yönelik bir araştırma merkezi haline dönüştüğü de gözlenmektedir. Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait tasavvufî eserlere, araştırmacıların çalışmaları gereken birincil kaynaklara, yazma eserlere erişim konusunda da İstanbul'un bir üs olduğu bilinen bir gerçektir.

KAYNAKLAR

Bibliography of Sufism, Tariqa, and Saint Cult Studies in Japan, ed. Yasushi Tonaga. Kyoto: Kyoto University, 2016.

The Bridge of Cultures: Potentiality of Sufism, ed. Yasushi Tonaga. Kyoto: Kyoto University, 2016.

Chittick, William. "The Contemporary Value of Islamic Studies in China." Pekin: University of Beijing, 2011.

Ernst, Carl. *Sufism: An Introduction to the Mystical Tradition of Islam*. Boston: Shambala, 2011.

Güner Zülfikar, F. Cangüzel. "The Bridge of Two Easts: Sufi Culture." Review of *Book presentation – Bibliography of Sufism, Tariqa, and Saint Cult Studies in Japan*, by Yasushi Tonaga. The Maydan, June 27, 2017. <https://www.themaydan.com/bio/canguzel-guner-zulfikar/>.

Güner Zülfikar, F. Cangüzel. "Searching for New Horizons in Sufi Studies' Methodology in Turkey." *Islamic Studies and the Study of Sufism in Academia: Rethinking Methodologies*, Edited by Yasushi Tonaga and Chiaki Fujii, Kyoto: Kyoto University, 2018, 55-65.

Imamatsu, Yasushi. "On the Establishment of the Kenan Rifai Center for Sufi Studies." Interview for Kerim Foundation, Mart 2016. Video, 6:12. <https://www.youtube.com/watch?v=ougr8Yr9yb4&feature=youtu.be>.

Kosugi, Yasushi, "On the Establishment of the Kenan Rifai Center for Sufi Studies." Interview for Kerim Foundation, March 2016. Video, 5:22. <https://www.youtube.com/watch?v=H-U9FR-McwU&feature=youtu.be>.

Tonaga, Yasushi. "On the Establishment of the Kenan Rifai Center for Sufi Studies." Interview for Kerim Foundation, March 2016. Video, 17:49. <https://www.youtube.com/watch?v=K-HOikZz9A&feature=youtu.be> (Interviews can also be found at <http://kerimvakfi.org/vakfin-calismasi/kyoto-universitesi-kenan-rifai-tasavvuf-arastirmalari-merkezi/>)